

nettanításra, és az tökéletes alapokat adhat a jelen megértéséhez, ha időt adnak neki. Mondok egy példát. A gyerekekkel harmadik osztályban tanulunk a madéfalvi veszedelemről. Ha van idő és nem négy évbe kell a kronologikus ismereteket bezsűfolni, akkor én a madéfalvi veszedelemről egy budafoki iskolában el tudom mondani, hogy azok a székely csángók, akik ott laknak Érdtől egészen Tolnáig, hogy kerültek oda, hogy kerültek Bukovinába, onnan hogy kerültek Bácskába, majd hogy kerültek ide. De ha erre nincs idő, mert azt mondjuk, hogy megújítjuk a történelemtanítást és először két évig ezt tanítjuk, aztán négy évig mást tanítunk, majd újabb két évig megint mást tanítunk, természetesen akkor is fogom tanítani a madéfalvi veszedelmet, ami eddig is szerepelt a történelemtankönyvben, de akkor megint nem lesz időm arra, hogy részletesen, máig hatóan végigtanítsam ezt a témát. A megoldás az lenne, ha megfelelő teret biztosítanának a történelemtanításra. Semmiképpen nem tartom lehetségesnek, hogy megrövidítsék a politikátörténetet és a társadalomtörténetet, mert akkor nem lehet majd mihez kötni a többi ismeretet. Mert ha keményebben értelmezzük azokat a folyamatokat, amelyeket máris látunk, akkor csak az történhet, hogy háromszor egymás után fogják tanítani a történelmet, ugyanakkor nem lesz idő a rendszeres, folyamatos tanításra, sem mélyebb és szélesebb értelmezésére. Hiszen szerintem akkor lehet például forráselemzést végezni, ha arra van idő, és a történelmet nem kényszerítjük bele négy évbe. Nem azt mondom, hogy csak egyféleképpen, hagyományosan lehessen tanítani, de legalább a lehetőségét meg kell hagyni a kronologikus történelemtanításnak az iskolázás teljes idejére. Ha abba az irányba lökjük a történelemtanítást, hogy tanítson sok minden mást, ugyanakkor egy rövidebb időszakaszba szorítjuk, akkor szerintem öt év múlva 32% lesz, aki nem tudja, hogy kik a székelyek.

Závodszy Géza: A jelenismeret és a történelemtanítás viszonyához hadd mondjak mindenekelőtt néhány olyan dolgot, amit evidenciának tartok. Nyilvánvaló, hogy a történelemtudomány számára a kérdéseket mindig a jelenből tesszük föl. Ha ez nem így történne, akkor egyszer és mindenkorra meg lenne írva a történelem. Miért van az, hogy jól megkutatott korszakok történetét minden nemzedék újraírja, minden nemzedék megírja a maga történelmét, a nemzetit és az egyetemet egyaránt? Azért, mert mindig újabb és újabb kérdéseket fogalmaz meg, vagy más és más szempontból teszi föl a kérdéseket. De létezik egy másfajta viszony is. Rendkívül szomorú tapasztalataim vannak arról – és föltételezem, hogy a jelenlevők egyetértenek ezzel –, amikor a történelmet arra használják föl, hogy napi politikát igazoljanak vele. Természetesen nagyon szeretném mint pedagógus és mint szívesen politizáló ember, ha az emberek tisztában lennének a törvényekkel, az alkotmányos alapelvekkel, és a társadalmi ismeretek minél szélesebb körét birtokolnák, de az riasztó volna, ha a történelemtudománynak és a történelemtanításnak az lenne a funkciója, hogy az éppen aktuális pártprogramokat valamilyen módon igazolja. A múlt és a jelen összekapcsolásakor nyilván nem erről van szó, hanem arról, amit ma közhelyként nagyon gyakran mondanak: ahhoz, hogy tudjuk, merre tartunk és kik vagyunk, tudni kell, honnan jövünk. A történelem folyamat, ezt semmilyen módon megszakítani nem szabad, noha az utópisztikus gondolkodás ezt gyakran megteszi. A felvilágosodás kora óta pusztít az a rögeszme, hogy a múlt nem érdekes, a jövő a fontos, és az mérnökileg megtervezhető. Ha nem vagyunk utópisták, akkor el kell ismerni, hogy az emberiség történetében a fejlődés csupán nagyon korlátozott időszakaszokban, a jelenségeknek csak egy korlátozott csoportjára értelmezhető.